

Druhé povinné plnění (z látky seminářů 3. a 4.)

Otázky:

1. Jak třídíme subjekty trestných činů? Vysvětlete blíže na příkladech.

Mezi obligatorní znaky patří věk a přičetnost, u mladistvého rozumová a mravní vyspělost (obecný subjekt).

Obecný subjekt je v zákoně označen slovy „kdo“, myšleno kdokoli, každý, ale POZOR, např. u trestných činů vojenských se taktéž budeme setkávat, že skutková podstata použije pojem „kdo“, ale s ohledem na zájem chráněný zákonem je zřejmé, že to není každý, ale jen ten, kdo je voják.

Rozumovou a mravní vyspělost nezaměňovat s ne/přičetností. Pachatel může být přičetný, ale přesto rozumově a mravně nevyspělý, jelikož tato ne/vyspělost je ovlivněna prostředním kde osoba vyrůst, školou, kamarády atd.

Představme si reálnou situaci osoby, která je mentálně retardovaná, ale to neznamená, že je nepřičetná.

Mezi fakultativní znaky patří zvláštní způsobilost a postavení a zvláštní vlastnost. Pokud je fakultativní znak znakem skutkové podstaty, stává se znakem obligatorním.

Zvláštní způsobilost a postavení - speciální subjekt

- úřední osoba (§ 329 TZ + její vymezení v § 127 TrZ)
- občan České republiky (§ 309 TrZ)
- voják (trestné činy vojenské v hlavě XII.)
- spolupachatelem tohoto trestného činu může být jen ten, kdo je taktéž v postavení speciálního subjektu
- legální definice pojmu voják - § 114/4 TrZ - nikoliv pouze A ČR!

Zvláštní vlastnost - konkrétní subjekt

- matka novorozeného dítěte (§ 142 TrZ)
- opilství (§ 360 TrZ)
- konkrétní subjekt zcela vylučuje spolupachatelství.

K definici speciálního a konkrétního subjektu viz § 114/1, 2 TrZ + podmínky dle 114/3 TrZ pro organizátora, návodce nebo pomocníka.

Taktéž si musíme uvědomit širší vnímání pojmu pachatel dle § 113 TrZ.

2. V čem spatřujete rozdíl mezi zaviněnou nepřičetností, nezaviněnou nepřičetností a zmenšenou přičetností? A v jakých případech této ne/přičetnosti bude osoba trestně odpovědná?

Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný - § 26 TrZ (tzv. negativní vymezení). Nepříčetnost nelze s ohledem na pokrok ve vědě, medicíně vymežit pozitivně.

- složka rozumová - schopnost rozpoznat nebezpečnost svého jednání pro společnost - 100%
- složka volní - schopnost své jednání ovládat - 100%

Ne/příčetnost je rozhodné posuzovat v době spáchání trestného činu

- složka rozumová či volní, případně obě jsou na 0%
- před spácháním trestného činu je irelevantní
- po spáchání trestného činu
- ukládání trestu pachateli se zmenšenou příčetností - § 40 TrZ; trest kratšího trvání + současné uložení ochranné výchovy; § 47 upuštění od potrestání + ochranné léčení

Vymezení duševní poruchy - § 123 TrZ

- duševní poruchou se rozumí mimo duševní poruchy vyplývající z duševní nemoci (schizofrenie, maniodepresivní poruchy), hluboká porucha vědomí (stav vyvolaný zlobným afektem – ne bezvědomí), mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti (psychopatická osobnost) nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka
- v trestním řízení posuzuje znalec
- zastavení trestního stíhání pro nepřičetnost v době spáchání trestného činu (§ 172/1d e TrŘ)
- pachatel není schopen vnímat smysl a význam trestního stíhání

Zmenšená příčetnost - složka rozumová a volní nejsou vyloučeny, ale jsou potlačeny, byť by byly obsaženy každá pouze 1%

- § 40 TrZ; trest kratšího trvání + současné uložení ochranné výchovy; § 47 upuštění od potrestání + uložení ochranného léčení

Parciální (částečná) nepřičetnost - s ohledem zejména na věk, intelekt atd. příčetnost pouze k určité trestné činnosti, tu sofistikovanější např. „nezvládnou“

- prostá krádež (§ 205 TrZ) ANO, legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 TrZ) NE

Zaviněná nepřičetnost – fakticky se uvedu do stavu nepřičetnosti proto, že chci spáchat trestný čin, velmi složité z hlediska dokazování, pachatel je v době spáchání trestného činu nepřičetný, což nám potvrdí znalec, ale mu musíme dokázat, že se zcela příčetně uvedl do stavu nepřičetnosti, aby v tomto mohl spáchat trestný čin

- pití na kuráž - actio libera in causa dolosa (úmysl); např. § 140 TrZ
- actio libera in causa culposa (nedbalost); např. § 143 TrZ
- rauschdelikt (opilství) - § 360 TrZ

3. Jaké znáte formy zavinění a v čem se od sebe odlišují? Zkuste rozvést na příkladech.

Subjektivní stránka představuje vnitřní vztah pachatele k jeho jednání. Jediným jejím obligatorním znakem je zavinění, u které se nám projevuje složka rozumová a volní – viz dále. Mezi fakultativní znaky patří motiv, cíl a jednotný záměr.

Úmysl:

- přímý - věděl a chtěl
-
- nepřímý - věděl a byl srozuměn - tzv. nepravá lhotejnost
 - § 15 odst. 2 TrZ - srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem
 - aktivní kladné stanovisko pachatele k oběma možnostem, tj. buď se něco stane či nestane
 - srozumění lze dovodit z použité zbraně, intenzity a směřování útoku, schopnosti ovládat bojové sporty a umění
 - např. nebezpečná manipulace se zbraní, manipulace se zbraní pod vlivem alkoholu, rizikové obchody překračující přípustné riziko atd.

Nedbalost:

- vědomá - věděl a bez přiměřených důvodů spoléhal, že se tak nestane - tzv. pravá lhotejnost
 - aktivní kladné stanovisko pachatele k možnosti, že se něco nestane
 - doposud se nic nestalo, tak proč by se mělo stát zrovna něco dneska
 - nevědomá - nevěděl a nechtěl, ačkoli věděl měl a mohl (ignorantia iuris non excusat)
 - mohou existovat situace, kdy neznalost zákona omlouvá, např. nastoupím do nového zaměstnání, které jsem nikdy předtím nevykonával a hned v den nástupu poruším nějaký předpis a způsobím např. škodu na cizím majetku, aniž by se seznámil s příslušnou právní úpravou, vnitřními a bezpečnostními předpisy pro svoji práci
 - hrubá nedbalost - § 16 odst. 2 TrZ - jak vědomá tak i nevědomá znamená, že přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o jeho zřejmé bezohlednosti k zájmům chráněným zákonem
 - hrubá nedbalost není třetí formou nedbalosti; např. § 221/1 TrZ, § 303/1 TrZ
 - hrubá nedbalost váže intenzitu nedbalosti na postoj pachatele k požadavku náležité opatrnosti
 - vlastnosti, zkušenosti, znalosti a okamžitý stav pachatele
 - vzdělání, kvalifikace, obecné a speciální zkušenosti, inteligence, postavení v zaměstnání
 - okolnosti konkrétního případu
 - místo a čas činu, viditelnost, výhledové poměry, stav a povrch vozovky
 - např. je snížena viditelnost z důvodu silného deště a já místo 50 jedu 120 km.
-
- kritérium nedbalosti je v obou jejich formách zachování potřebné míry opatrnosti, tj. spojení objektivního a subjektivního hlediska
 - objektivní hledisko - žádá od každého zpravidla stejnou míru opatrnosti

- vyšší míra opatrnosti – posuzuje se podle zvláštních předpisů
- předpisy o bezpečnosti práce, technických normách, pravidlech silničního provozu, zvláště uznávaná pravidla (lege artis)
- např. lékaři, řidiči, stavební technici
- pokud objektivní kritérium není upraveno zvláštními právními, bezpečnostními nebo uznávanými pravidly, požaduje se opatrnost, která je přiměřená okolnostem a situaci

Kritérium nedbalosti je v obou jejich formách zachování potřebné míry opatrnosti, tj. spojení objektivního a subjektivního hlediska

- objektivní hledisko - žádá od každého zpravidla stejnou míru opatrnosti
- vyšší míra opatrnosti – posuzuje se podle zvláštních předpisů
- předpisy o bezpečnosti práce, technických normách, pravidlech silničního provozu, zvláště uznávaná pravidla (lege artis)
- např. lékaři, řidiči, stavební technici, pokud objektivní kritérium není upraveno zvláštními právními, bezpečnostními nebo uznávanými pravidly, požaduje se opatrnost, která je přiměřená okolnostem a situaci

- subjektivní hledisko – míra opatrnosti, kterou je musí pachatel vynaložit v konkrétním případě
- vlastnosti, zkušenosti, znalosti a okamžitý stav pachatele - vzdělání, kvalifikace, obecné a speciální zkušenosti, inteligence, postavení v zaměstnání
- okolnosti konkrétního případu - místo a čas činu, viditelnost, výhledové poměry, stav a povrch vozovky

K trestní odpovědnosti je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li TrZ výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti; ve skutkové podstatě tedy nemusí být úmysl výslovně uveden; § 13 odst. 2 TrZ

Fakultativní znaky:

- motiv (pohnutka) - proč pachatel jednal tak, jak jednal, co jej vedlo k jeho jednání; vnitřní podnět vedoucí jej k jeho rozhodnutí; zavrženímhodná pohnutka - § 140 odst. 2 písm. j) TrZ
- cíl - vše relevantní, o co pachatel usiloval; např. s cílem vyzradit cizí moci - § 316 TrZ
- záměr typický pojmový znak pro pokračování trestného činu; tzv. jednotný záměr dle § 116 TrZ (pokračování v trestném činu)

4. Co je to objektivní stránka jakožto obligatorní znak skutkové podstaty trestného činu a jaký je její praktický význam pro aplikační praxi? Zamyslete se i nad teoriemi týkajícími se příčinné souvislosti a jaká z nich je v současné době v ČR nejvíce uplatňována.

Cogitationis poenam nemo partitur - myšlenka sama o sobě není trestná. Objektivní stránka charakterizuje trestný čin z vnějšího pohledu.

Mezi její obligatorní znaky patří jednání, následek a příčinná souvislost, fakultativními znaky jsou naopak místo, čas, způsob spáchání trestného činu a jeho účinek.

Obligatorní znaky

Jednání – projev vůle pachatel navenek, tj. co vidí svědek, když sleduje pachatele

- komisivní - konání pachatele, jeho fyzická a psychická aktivita - podvod § 209 TrZ
-
- omisivní - opomenutí, zdržení se jednání, neplnění povinnosti, která může být stanovena
- TrZ (neposkytnutí pomoci - § 150 odst. 2 TrZ)
- jiným zákonem (zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby - § 240TrZ) - odkaz na daňové předpisy
- smluvně převzatá povinnost (porušování povinnosti při správě cizího majetku - § 220 TrZ) - „smluvně převzatá povinnost spravovat cizí majetek“
- úředním výrokem - zanedbání povinné výživy; § 196 TrZ

Následek - působení pachatele na objekt trestného činu

- poruchový, ohrožující (nedovolené ozbrojování dle § 279 TrZ, nedovolená výroba a držení radioaktivní/vysoce nebezpečné látky dle § 281 TrZ – stačí jen ohrožení a k následku fakticky nemusí ani dojít)
- následek je vyjádřen např. výší škody, intenzitou ublížení na zdraví

Příčinná souvislost (tzv. kauzální nexus) - kdyby nebylo jednání nebylo následku, resp. následek by každopádně nastal, ale ne takovým způsobem, jak k němu konkrétně došlo

- problémy v dokazování příčinné souvislosti – např. zranění slučitelná se životem
- za nepříznivého počasí a špatné viditelnosti by stejně došlo k dopravní nehodě a tedy i k následku např. poškození vozidel, ale nepřiměřená rychlost pachatele způsobila to, že došlo k ublížení na zdraví

Teorie podmínky stanovuje, že kauzalita mezi příčinnou a následkem je tehdy, pokud by následek bez příčiny nenastal nebo by stejně nastal, ale nastal by jiným způsobem.

Teorie adekvátní příčinné souvislosti potom znamená, že adekvátní příčinnost spočívá v tom, že jsou jimi jen takové protiprávní činy, které mají podle obvyklého chodu věcí za následek způsobení této škody.

V trestním právu ČR se uplatní teorie podmínky, neboť korektivem je zavinění.

Fakultativní znaky, - opětovně upozorňují, že pokud tyto znaky jsou součástí skutkové podstaty, nejedná se o o znaky fakultativní, ale obligatorní.

Místo - např. na místě veřejně přístupném (§ 358 TrZ), na palubě letadla (§ 5 TrZ - zásada registrace)

- každé místo, kam má přístup široký okruh lidí individuálně neurčených a kde se také zpravidla více lidí zdržuje
- nemusí být přístupné bez omezení komukoliv a kdykoliv; je přístupné jen některým osobám určeným např. povahou jejich zaměstnání/jinak (tovární hala, škola,

zdravotnické středisko atd.) a v určitou dobu (např. během otvírací doby, v provozní době)

Čas - např. za stavu ohrožení státu nebo ve válečném stavu (trestné činy proti republice, proti brannosti, vojenské) - hlava IX., XI., XII.; v současnosti aktuálně nouzový stav - § 205/4b TrZ

Způsob - jako člen organizované skupiny - § 233 TrZ

- kvalifikační znak, přitěžující okolnost; zákaz dvojího přičítání
- definována v judikatuře
- nezaměňovat s organizovanou zločineckou skupinou (organizovaný zločin)
- legální definice v § 129 TrZ – vnitřní organizační struktura, dělba funkcí, činností, soustavnost

Účinek - změna na předmětu útoku; např. poškození věci, způsobení škody, zkrácení daně

5. Co je považováno za omyl v trestním právu a jak jej můžeme třídit? Opět vysvětlete na konkrétních příkladech.

Omyl představuje rozpor mezi představou pachatele trestného činu skutečnou realitou; má bezprostřední vztah k subjektivní stránce. Dělíme je na:

- negativní - pachatel neví, že něco objektivně existuje/neexistuje
- pozitivní – pachatel se mylně domnívá, že něco objektivně existuje/neexistuje
- skutkové – omyl ohledně skutkových faktů, tj. omyl o skutku
- právní – omyl ohledně právních faktů, tj. omyl o právu

Omyl v podmínkách trestní odpovědnosti (vina) a o okolnostech přitěžujících (trest); tento omyl vylučuje odpovědnost za úmysl a vědomou nedbalost, nedotýká se nedbalosti nevědomé (ačkoliv vědět měl a mohl).

I. Omyl v podmínkách trestní odpovědnosti (vina) a o okolnostech přitěžujících (trest)

A. Skutkový omyl negativní - pachatel neví, že existuje faktická okolnost podmiňující jeho trestnost

- § 202 TrZ svádění k pohlavnímu styku
- pachatel neví, že nabídl pohlavní styk dítěti
- dítětem se dle § 126 TrZ rozumí osoba mladší 18. let
- jedná se o TČ úmyslný
- pokud neprokážu úmysl, pachatel není trestně odpovědný

- § 187 TrZ pohlavní zneužití
- pachatel neví, že vykonal soulož s dítětem mladším 15. let
- jedná se o TČ úmyslný
- pokud neprokážu úmysl, pachatel není trestně odpovědný

- § 306 TrZ šíření nakažlivé nemoci zvířat

- pachatel neví, že dováží do ČR maso z oblasti, která je riziková, ačkoliv vědět měl a mohl
 - obě formy zavinění
 - trestní odpovědnost není vyloučena
- B. Skutkový omyl pozitivní – pachatel se mylně domnívá, že existuje faktická okolnost podmiňující jeho trestnost; tento omyl znamená zpravidla odpovědnost za pokus a to navíc za pokus nezpůsobilý
- § 155 TrZ ohrožení pohlavní nemocí
 - pachatel mylně předpokládá, že je nakažen pohlavní nemocí
 - obě formy zavinění
 - trestní odpovědnost není vyloučena
- C. Právní omyl negativní - pachatel neví, že jeho jednání je podle práva trestné
- § 302 TrZ týrání zvířat
 - pachatel se domnívá, že si se svým psem může dělat co chce
 - jedná se o TČ úmyslný
 - neznalost zákona neomlouvá
 -
 - § 229 TrZ zneužití vlastnictví
 - pachatel se domnívá, že si ze svým majetkem může dělat co chce
 - jedná se o TČ úmyslný
 - neznalost zákona neomlouvá

Neznalost zákona neomlouvá

1. neznalost norem obsažených v TrZ atd. - neznalost norem obsažených v TrZ, respektive v trestních zákonech a jejich přímých a nepřímých novelách + podzákoných prováděcích předpisech se neomlouvá
 2. neznalost mimotrestních norem, na které TrZ odkazuje atd. - neznalost mimotrestních norem, kterých se TrZ zákoník dovolává odkazovacím (odkazuje na konkrétně určenou normu) či blanketním (odkazuje na jinou přesně neurčenou normu) způsobem je omluvitelná, pokud bylo možno se omylu vyvarovat
- § 247 TrZ porušení zákazů v době nouzového stavu devizového hospodářství - odkaz na zákon o krizovém řízení; devizový zákon zrušen 323/2016 Sb.
 - § 270 TrZ porušení autorského práva - odkaz na autorský zákon
 - § 248 TrZ nekalá soutěž - jiný právní předpis o nekalé soutěži (blanketová)
 - § 19/2 TrZ omylu se bylo možno vyvarovat, pokud povinnost seznámit se s příslušnou právní úpravou pro pachatele vyplývala ze zákona, z jeho zaměstnání, povolání atd. - tj. „neznalost“ pachatele nezbaví trestní odpovědnosti
- D. neznalost mimotrestních norem, na které TrZ neodkazuje a kterých se nedovolává - viz omyl negativní skutkový, tj. odpovědnost pouze za nedbalost nevědomou
- pachatel neví, že existují skutečnosti zakládající jeho trestnost

- E. omyl o normativních znacích skutkové podstaty

- právní pojmy, vztahy a instituty, aniž by se příslušná ustanovení trestního zákoníku mimotrestní normy tento znak obsahující odkazem či blanketem dovolávala
- pojem úplatek, daň, úřední osoba
- pachatel neví, že věci, které se zmocňuje, je pro něj dle OZ věci cizí
- § 196 TrZ zanedbání povinné výživy - zákonná povinnost vyživovat
- viz omyl negativní skutkový, tj. odpovědnost pouze za nedbalost nevědomou

D. Právní omyl pozitivní - pachatel se mylně domnívá, že jeho jednání je podle práva trestné - tento omyl pachatele omlouvá, pokud se nejedná o omyl v normách, na kterých se TrZ nedovolává, tj. omyl o normativních znacích skutkové podstaty - viz. omyl negativní skutkový

- např. do roku 1989 TČ příživnictví - nullum crimen sine lege
- pachatel se mylně domnívá, že když nepracuje, tak jde o TČ
- trestní odpovědnost zde nevznikne, protože jednání není trestným činem
- jedná se o tzv. putativní delikt neboli delikt zdánlivý

II. Omyl v podmínkách vyloučení trestní odpovědnosti (vina) a o okolnostech polehčujících (trest)

A. Skutkový omyl negativní - pachatel neví, že existuje faktická okolnost vylučující jeho trestnost

- pachatel neví, že osoba, kterou teď ohrožuje na zdraví, jej ohrožuje taktéž
- neví nic o okolnostech nutné obrany
- pachatel jedná v režimu nutné obrany
- 2. přístupy k tomuto omylu, aplikační praxe akceptuje oba
- tento omyl pachatele neomlouvá, tj. nevylučuje jeho plnou trestní odpovědnost za to, co spáchal nebo chtěl spáchat
- tento omyl pachateli svědčí, protože podmínky nutné obrany zde objektivně existují a on může naplnit maximálně nezpůsobilý pokus zamýšleného TČ

B. Skutkový omyl pozitivní – pachatel se mylně domnívá, že existuje okolnost vylučující jeho trestnost ; tento omyl pachateli nesvědčí, tj. neomlouvá jej a trestní odpovědnost u něj vznikne

- pachatel se mylně domnívá, že jeho jednání není podle práva trestné
-
- pachatel se mylně domnívá, že jedná v rámci nutné obrany, ale on svým jednáním tuto překračuje

C. Právní omyl negativní - pachatel neví, že jeho jednání není podle práva trestné; tento omyl pachatele omlouvá, tj. pachatel tedy není trestně odpovědný

- pachatel neví, že jedná v rámci nutné obrany
- neví tedy, že svým jednáním fakticky odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok

D. Právní omyl pozitivní - pachatel se mylně domnívá, že jeho jednání není podle práva trestné; tento omyl pachateli nesvědčí, tj. neomlouvá jej a trestní odpovědnost u něj vznikne

- pachatel se mylně domnívá, že jedná v rámci nutné obrany, ale on svým jednáním tuto překračuje
- jeho jednání je zjevně nepřiměřené v poměru k hrozícímu nebo trvajícím útoku

Při členění omylů nesmíme zapomenout na zvláštní formy omylu, ale jelikož nechci činit tuto část obsáhlejší, než je zdrávo, odkazují na samostudium

- omyl v předmětu útoku – error in objecto; nevylučuje trestní odpovědnost
- omyl v subjektu – omyl in in persona; nevylučuje trestní odpovědnost
- omyl v příčinné souvislosti; odchýlení od rány - aberration ictus – projeví se v právní kvalifikaci
- omyl v následku - dolus generalis - projeví se v právní kvalifikaci

Příklady:

1. Hubert řídil osobní motorové vozidlo a zavinil dopravní nehodu, při které bylo ublíženo na zdraví jinému účastníkovi silničního provozu. Bylo prokázáno, že Hubert řídil automobil pod vlivem alkoholu, v důsledku čehož nebyl vůbec schopen rozpoznat protiprávnost svého jednání. Posuďte pro případ, že bylo dále prokázáno, že:
 - **Hubert alkohol požíval v době, kdy věděl, že ještě pojedje osobním vozidlem;**

Nehovoří se zde o tom, že by Hubert byl nepřičetný, proto by se jednalo o ohrožení pod vlivem návykové látky. Pokud by nepřičetný byl, bylo by to opět opilství.

- **Hubert pojal nápad jet osobním vozidlem až v době, kdy v důsledku požitého alkoholu nebyl schopen rozpoznat protiprávnost svého jednání.**

Jednalo by se o opilství, pachatel byl v době spáchání trestného činu nepřičetný. Odpovídal by pouze za tento trestný čin.

- **Hubert alkohol požíval v úmyslu dodat si odvahy k usmrcení Adama a dopravní nehodu způsobil právě cestou za ním**

Typické pití na kuráž. V době, kdy pojal úmysl usmrtit Adama byl přičetný a on se rozhodl uvést do stavu nepřičetnosti proto, aby takto mohl jednat. Trestní odpovědnost za vraždu, resp. její pokud, pokud by k usmrcení nedošlo. Složitá otázka dokazování tohoto stavu.

2. Řidič osobního automobilu odbočoval z vedlejší silnice na hlavní cestu. V protisměru na vzdálenost cca 200 m viděl příjíždějící motocykl. Předpokládal, že na hlavní cestu stihne odbočit, aniž by motocyklistu, jakkoliv omezil nebo ohrozil. Motocyklista však do odbočujícího auta narazil, proto s ohledem na následky na místě zemřel. Při vyšetřování bylo zjištěno, že motocyklista jel rychlostí 120 km/h, i když byla na předemětné hlavní cestě povolena rychlost 50 km/h. Po vyžádání si znaleckého posudku tento do-

šel k závěru, že v případě, že by motocyklista jel předepsanou rychlostí, do auta by nenarazil.

Posud'te zavinění řidiče osobního automobilu ve vztahu ke smrti motocyklisty.

Jednalo by se nedbalost vědomou, tj. věděl a bez přiměřených důvodů spoléhal, že se tak nestane (viz výše otázka č. 3). Byl přesvědčen, že když je motocyklista vzdálen 200 m od něj, že stihne ještě odbočit, ale musel vidět že tento jeden vyšší rychlostí, než je dovoleno.

3. Petr po předchozí vzájemné hádce napadl svoji manželku, kterou opakovanými údery pěstmi srazil na zem. V tom okamžiku pojal záměr poškozenou usmrtit a její mrtvolu ukrýt. Proto ji opakovanými ranami kladivem nejméně šestkrát silně udeřil do hlavy, jejímž následkem poškozená upadla do silného bezvědomí. Poté, v domnění, že již nežije, ji naložil do kufru svého auta a odvezl ji k zatopenému písečnému lomu. Tam vysekal v ledu otvor, k tělu poškozené řetězem přivázal starou autobaterii a vhodil ji do vody. Soudní pitva posléze prokázala, že poškozená zemřela nikoliv v důsledku prvního útoku Petra (ten by při poskytnutí okamžité potřebné lékařské péče přežila), nýbrž v důsledku útoku zahlazovacího, tzn. následkem udušení z utopení.

- **Posud'te Petrovo jednání z hlediska forem zavinění a případného druhu omylu.**

Jde o ukázkový dolus generalis, omyl v příčinné souvislosti. Petr při hádce pojal úmysl usmrtit manželku, a proto ji opakovaně udeřil kladivem. Po tomto útoku manželka byla v bezvědomí, ale nebyla mrtvá, což on nevěděl. Petr se poté rozhodl, že se zbaví její mrtvoly a tuto hodil do zatopeného lomu. Znalec zjistil, že manželka nezemřela následkem úderů kladiva, ale až utonutím.

Uvedený omyl se projeví v právní kvalifikaci, Půjde o pokus vraždy a jednočinný souběh dokonatého nedbalostního usmrcení (myslel si, že je mrtvá, takže už ji nechtěl usmrtit) s následkem smrti.

- **Změnila by se situace nějak, pokud by si Petr myslel, že je manželka již mrtvá po úderech jeho pěstí, a proto se jejího těla zbavil v zatopeném lomu. Smrt by nastala až v důsledku jejího utonutí?**

Nezměnila, jednalo by se o dolus generalis – viz výše. Rozdílná situace by byla pouze v případě, že Petr se na začátku rozhodl, že manželku usmrtí a zbaví se těla, pak by se jednalo o dokonatou vraždu a bylo by irelevantní, kdy manželka utonula. Navíc, by to mohlo být kvalifikováno jako vražda zvláště zavržení hodným a trýznivým způsobem právě díky způsobu usmrcení.

4. Adolf se dostal do sporu se svým známým Heinrichem, udeřil jej rukou do obličeje a strčil do něj tak, že Heinrich upadl, udeřil se hlavou o zem a byl ihned mrtev. Příčinou smrti byla podle vyjádření znalců lékařů ruptura aneurismatu (prasknutí výdutě na mozkové cévě) s následným krvácením do mozku, k níž došlo v důsledku nárazu o zem.

Jak posoudíte trestní odpovědnost Adolfa ve vztahu k následku?

Ze skutkového stavu nijak nevyplývá, že by měl Adolf v úmyslu Heinricha usmrtit. Takže by přicházelo do úvahy zavinění ve formě nedbalosti vědomé, tj. věděl a bez přiměřených důvodů spoléhal, že se tak nestane (viz výše otázka č. 3).

Pokud bychom ale situaci modifikovali ta, což ale nevyplývá z popisu skutkového stavu, že např. Adolf ovládá bojová umění a jeho úder bude naprosto jiné intenzity, než člověka, který tato neovládá, jednalo by se o úmysl nepřímý, tj. věděl a pokud se tak stane, byl s tím srozuměn (srozumění bychom dovedli právě ze znalosti bojových umění).

5. Nájemný vrah chce zavraždit kontroverzního podnikatele tím, že pod jeho vozidlo nainstaluje výbušninu, která exploduje deset minut od zažehnutí motoru. Ví, že jeho oběť neumí řídit a vždy se nechává vozit svým řidičem. O řidiče nájemnému vrahovi vůbec nejde, přestože ví, že výbušnina je takové síly, že bezpečně usmrtí jak spolujezdce (kontroverzního podnikatele), tak řidiče. Tak se také stane.

Posud'te zavinění nájemného vraha ve vztahu jak k řidiči, tak k podnikateli.

Podnikatel - úmysl přímý; věděl a chtěl, věděl, že exploze výbuštiny nainstalovaná ve vozidle může usmrtit řidiče a on její tímto způsobem chtěl usmrtit

Řidič - úmysl nepřímý, věděl a byl srozuměn; věděl, že výbušnina nainstalovaná ve vozidle díky své síle může usmrtit jak řidiče, tak i spolujezdce, takže byl srozuměn s tím, že může dojít i k usmrcení řidiče; pachatel měl tedy aktivní stanovisko k oběma možnostem ve vztahu k usmrcení řidiče, buď k němu dojde nebo nedojde